

Pohjois-Karjalan

TRENDIT

talouskatsaus 1/2023

*Vastuullisuus on
oikein tekemistä*

*Joensuun seudun
kasvu vahvistui hieman*

*Matkailun nousukausi
menossa*

Kasvun eväisiin on panostettava myös vaikeina aikoina

+8,2

Olemme joutuneet elämään poikkeuksellisissa ja tunnelmiltaan vaihtelevissa oloissa jo kolme vuotta. Ensimmäisen ihmisten arkea kuin yrityssektoriakin kuritti koronapandemia. Siitä kuopasta nousimme kohtuullisen nopeasti, mutta vain joutuaksemme saman tien uusiin haasteisiin. Helmikuussa 2022 alkanut Venäjän raaka hyökkäyssota Ukrainaan ja sitä seuranneet pakotteet ja vastapakotteet ovat puraisseet pienitä itärajan maakuntaa ja sen yrityssektoria keskimääräistä kovempaa. Hintojen nousu ja energiaan liittyvät haasteet kiusaavat täällä siinä missä muuallakin, lisäksi olemme kärsineet sekä kansainvälisen matkailun että Venäjän viennin romahduksesta.

Tilastokeskuksen tuoreet suhdannetiedot kertovat Pohjois-Karjalan yrityssektorin liikevaihdon kasvun jatkuneen vuoden 2022 jälkipuoliskolla, liikevaihto kasvoi 8,2 %. Normaalioloissa luku olisi ollut erinomainen, nyt saavutusta varjostaa samaa kokoluokkaa ollut inflaatiovauhti. Myös koko maan tasolla tapahtuneesta kasvusta (+13,4 %) jäätettiin jälkeä.

Vaikka ero Pohjois-Karjalan ja koko maan kehityksessä oli hieman pienempi kuin alkuvuonna, vuositasolla alue-erojen hienoinen tasoittuminen näyttää taas kääntyneen eriytymiseksi.

Pandemian aikana alueiden väliset erot pienenevät monilla mittareilla, esimerkiksi Pohjois-Karjalan ja koko maan välinen ero työttömyydessä supistui. Elpymisen päästyä hyvään vauhtiin vuonna 2021 myös maakunnan ja koko maan välinen ero bkt:n tasossa pieneni, ja yrityssektorin liikevaihto kehittyi meillä suotuisammin kuin valtakunnallisesti.

Viime vuoden tapahtumien myötä asetelma kääntyi jälleen maakunnan kannalta epäedullisempaan suuntaan. Pohjois-Karjalan ja koko maan välinen ero työttömyydessä kääntyi taas kasvuun ja jo vuoden 2022 alkupuoliskolla liikevaihdon kasvu Pohjois-Karjalassa jäi jälkeä koko maan kehityksestä. Nyt tämä kehityskulku sai jatkoa.

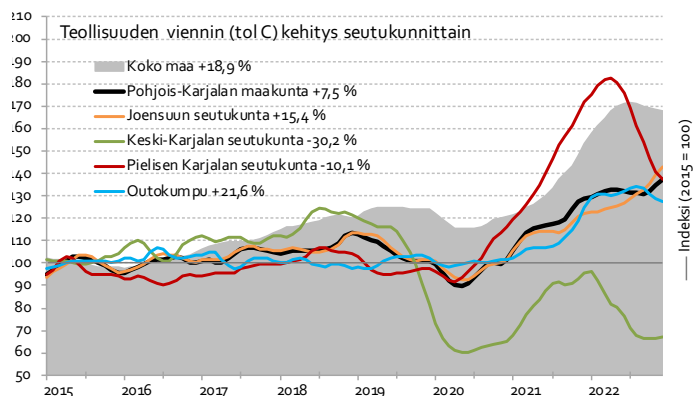
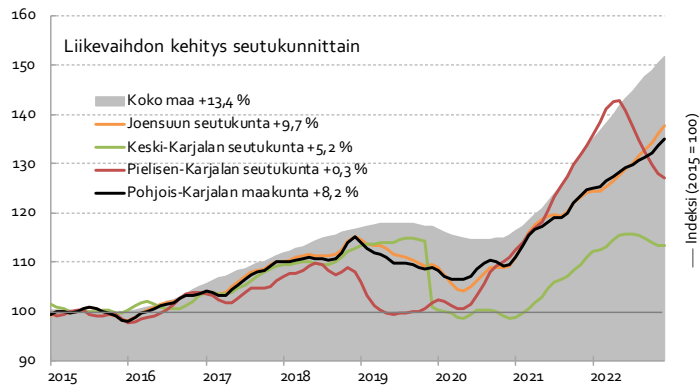
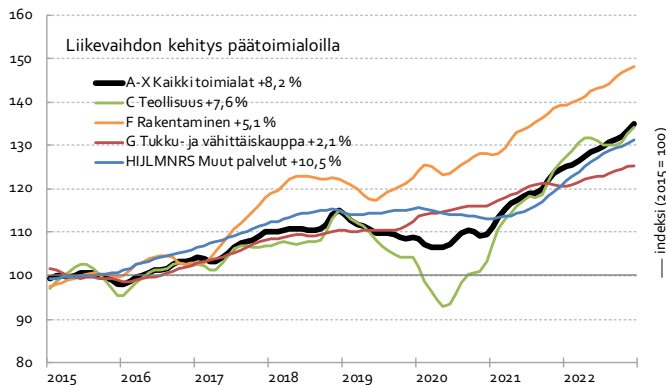
Paljon huonomminkin olisi vaikeissa oloissa voinut mennä, mutta eivätpä haasteetkaan ole vielä ohi. Epävarmuus leimaa vahvasti tulevaisuutta ja riippumatta siitä, miten kansainvälinen tilanne etenee, valtiontalouden osalta luvassa on vyönkiristystä ja myös kuntien taloustilanne jatkuu Pohjois-Karjalassa haastavana. Yrityssektoriltakaan haasteet eivät aivan heti katoa.

Hallitusohjelmaa kirjoitettaessa ja tulevia toimenpiteitä linjattaessa on muistettava, että tulevaisuuteen ja kasvun eväisiin on panostettava myös vaikeina aikoina.

Markus Hirvonen
maakuntajohtaja
Pohjois-Karjalan maakuntaliitto

Indeksi 100 on vuosi 2015. Vuoden 2022 tiedot tarkentuvat vuoden 2023 loppuun asti.

Toimialanumerointi on Tilastokeskuksen TOL 2008 -luokituksen mukainen.

Kuvaajien selitteiden prosenttiluku on viimeisimmän puolivuotisjakson muutos edellisen vuoden vastaavasta ajankohdasta.

Kehitys Pohjois-Karjalassa

	Liikevaihto 1 000 €		Muutos	
	7.-12.2021	7.-12.2022	1 000 €	%
Kiven leikkaaminen, muotoilu ja viimeistely (TOL 237)	15 095	19 774	4 680	31,0
Kaivostoiminta ja louhinta (TOL B)	25 532	32 705	7 173	28,1
Metsätalous ja puunkorjuu (TOL 02)	118 132	144 505	26 373	22,3
Elintarviketeollisuus (TOL 10-11)	125 759	152 114	26 354	21,0
Muovituotteiden valmistus (TOL 222)	110 717	131 693	20 976	18,9
Luovien alojen yritysryhmä	41 332	47 739	6 407	15,5
Koneiden ja laitteiden korjaus, huolto ja asennus (TOL 33)	39 754	45 364	5 610	14,1
Luovat alat (TEM)	9 628	10 957	1 329	13,8
Kuljetus ja varastointi (TOL H)	179 569	202 941	23 372	13,0
Muiden koneiden ja laitteiden valmistus (TOL 28)	230 642	259 565	28 923	12,5
Majoitus- ja ravitsemistoiminta (TOL I)	77 686	86 154	8 468	10,9
Muut palvelut (TOL HIJLMNRS)	649 891	718 286	68 394	10,5
Kaivostoiminta ja louhinta, teollisuus, energia (TOL BCD)	1 547 600	1 708 649	161 049	10,4
Sähköteknisten laitteiden valmistus (TOL 26-27)	64 607	70 848	6 242	9,7
Metalliteollisuus (TOL 24-30+33)	555 635	609 587	53 952	9,7
Jalostus (TOL BC+DF)	2 089 406	2 284 628	195 222	9,3
Kaikki toimialat A-X	4 107 034	4 443 603	336 569	8,2
Metallituotteiden valmistus (TOL 25)	209 172	225 701	16 529	7,9
Kiinteistöalan toiminta (TOL 68)	73 413	79 235	5 823	7,9
Teollisuus (TOL C)	1 365 030	1 468 475	103 446	7,6
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta, tieteellinen ja tekninen toiminta (TOL M+N)	155 274	164 336	9 063	5,8
Tietojenkäsittelypalvelut (TOL 62-63)	60 334	63 763	3 429	5,7
Rakentaminen (TOL F)	562 016	590 837	28 821	5,1
Puutavaran valmistus (TOL 162+310)	63 051	64 502	1 451	2,3
Tukku- ja vähittäiskauppa (TOL G)	1 068 820	1 091 435	22 615	2,1
Metsäbiotalous	545 164	544 463	-702	-0,1
Puun sahaus, höyläys ja kyllästys (TOL 161)	244 882	194 096	-50 786	-20,7

Trendit-lehden tässä numerossa kerrotaan maakunnan talouden kehityksestä vuoden 2022 loppupuolikkaalla. Vertailuajankohtana on edellisen vuoden vastaava ajankohta. Seuraava julkaisu ilmestyy ensi syksynä. Julkaisu on luettavissa myös sähköisesti pohjois-karjala.fi/trendit.

Joensuun seudun kasvu vahvistui hieman

Joensuun seudun kasvu oli maakunnan keskiarvoa korkeampi lähennellen kymmentä prosenttia. Alueen yrityksiä koskaneiden liikevaihtojen tarkastelujaksolla nousi yli 322 miljoonaa euroa saavuttaen toisella vuosipuoliskolla 3,6 miljardin euron tason. Euromääräisesti kasvua syntyi myös verrattuna vuoden 2022 ensimmäiseen vuosipuoliskoon yli 416 miljoonaa euroa. Kokonaisuudessaan Joensuun seudun yrityksiä viime vuoden liikevaihto lähenteli seitsemää miljardia euroa. Tarkastelussa ei voi sivuuttaa inflaatiokehitystä, eikä Venäjän hyökkäyssodan vaikutuksia alueemme talouteen.

Elintarviketeollisuus jatkoi myös toisella vuosipuoliskolla yli 20 prosentin kasvua (+23,8 %). Edelleen euromääräisesti suurin kasvu tuli teollisuudesta. Teollisuuden liikevaihdon kasvu oli 118 miljoonaa euroa, rakentaminen kasvoi 28,2 miljoonaa euroa ja elintarviketeollisuus 24,2 miljoonaa. Puun sahausta, höyläystä ja kyllästystä lukuun ottamatta toimialojen liikevaihto kasvoi. Jo-

ensuun seudun yrityksiä koskaneiden liikevaihtojen tarkastelujaksolla nousi yli 322 miljoonaa euroa saavuttaen toisella vuosipuoliskolla 3,6 miljardin euron tason. Euromääräisesti kasvua syntyi myös verrattuna vuoden 2022 ensimmäiseen vuosipuoliskoon yli 416 miljoonaa euroa. Kokonaisuudessaan Joensuun seudun yrityksiä viime vuoden liikevaihto lähenteli seitsemää miljardia euroa. Tarkastelussa ei voi sivuuttaa inflaatiokehitystä, eikä Venäjän hyökkäyssodan vaikutuksia alueemme talouteen.

+9,7

Teollisuuden vienti kasvoi toisella vuosipuoliskolla 15,4 %, jääden selvästi koko maan viennin kasvusta (+18,9 %). Maakunnan tasolla Joensuu seudun ja Outokummun alueen yrityksiä vientikehitys oli kuitenkin markkinoiden tila huomioon ottaen positiivista. Vientiä edisti erityisesti metalliteollisuus kymmenen prosentin kasvullaan. Metallituotteiden valmistuksessa ja puutuote- ja huonekaluteollisuudessa viennin kasvu jäi selvästi ensimmäisen vuosipuoliskon kasvusta ollen 2,4 % (15,2 %) ja 1,5 % (29,8 %). Teollisuuden viennin kasvua hi-

dastaa edelleen pitkittänyt komponenttipula, kohonneet logistiikkakustannukset ja osaavan työvoiman saatavuus.

Positiivinen työllisyyskehitys taittui tarkastelujaksolla ja kaikkien toimialojen muutos oli -0,7 %. Suurimmat henkilöstövähennykset koskivat kauppaa (-8,0 %) ja rakentamista (-4,8 %). Myös valtakunnallinen työllisyyskehitys hidastui, henkilöstömuutoksen ollessa 0,5 %. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli helmikuun lopussa Pohjois-Karjalassa 13,4 % (13,3 %). Lomautettujen määrä on selvästi lisääntynyt ja vastaavasti pitkäaikaistyöttömien määrä on jonkin verran vähentynyt.

Vuoden 2022 epävarmuutta lisäsi helmikuussa alkanut Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa, inflaation myötä kohonneet tuotantokustannukset, energian hinnat rajut heilahtelut sekä nopeasti kohonneet korot. Edellä mainitut tekijät ovat rajoittaneet yksityistä kysyntää, vaikuttaen laajasti alueen yritysten tuotteiden ja palveluiden kysyntään. Rahoitusjärjestelyjen ja konkurssien määrä on lisääntynyt.

Joensuun seutukunta	Liikevaihto 1 000 €		Muutos	
	7.-12.2021	7.-12.2022	1 000 €	%
Muiden ei-metallisten mineraalituotteiden valmistus (TOL 23)	30 718	39 822	9 105	29,6
Elintarviketeollisuus (TOL 10-11)	101 896	126 123	24 227	23,8
Metsätalous ja puunkorjuu (TOL 02)	75 924	92 923	16 999	22,4
Muovituotteiden valmistus (TOL 222)	106 904	128 856	21 952	20,5
Koneiden ja laitteiden korjaus, huolto ja asennus (TOL 33)	30 516	35 154	4 638	15,2
Koko teollisuus (TOL BCD)	1 229 210	1 401 971	172 760	14,1
Muiden koneiden ja laitteiden valmistus (TOL 28)	207 706	236 605	28 899	13,9
Kuljetus ja varastointi (TOL H)	136 351	154 645	18 294	13,4
Majoitus- ja ravitsemistoiminta (TOL I)	62 072	70 144	8 072	13,0
Jalostus (TOL BC+DF)	1 703 880	1 911 863	207 983	12,2
Muut palvelut (TOL HIJLMNRS)	541 601	604 323	62 722	11,6
Teollisuus (TOL C)	1 057 757	1 175 444	117 687	11,1
Matkailu (TOL 2008) Josek	24 427	27 046	2 619	10,7
Metalliteollisuus (TOL 24-30+33)	505 885	555 485	49 600	9,8
Kaikki toimialat A-X	3 329 665	3 651 940	322 275	9,7
Sähköteknisten laitteiden valmistus (TOL 26-27)	62 072	67 763	5 691	9,2
Kiinteistöalan toiminta (TOL 68)	59 768	64 941	5 173	8,7
Metallituotteiden valmistus (TOL 25)	194 672	207 971	13 298	6,8
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta, tieteellinen ja tekninen toiminta (TOL M+N)	126 531	135 072	8 541	6,8
Rakentaminen (TOL F)	497 608	525 826	28 217	5,7
Puutavaran, puutuotteiden sekä huonekalujen valmistus (TOL 162+310)	54 191	56 004	1 812	3,3
Tukku- ja vähittäiskauppa (TOL G)	885 184	903 781	18 598	2,1
Puun sahaus, höyläys ja kyllästys (TOL 161)	107 606	86 159	-21 446	-19,9

Turvallisuustyöympäristömme on oleellisesti parantunut Natoon liittymisemme myötä ja positiivisia taloudellisia vaikutuksia on jo nähtävissä. Alueella vireillä olevat merkittävät investoinnit uusiutuvaan energiaan ja vihreään siirtymään ovat myötätuuessa. Hiljalleen avautuva Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto (JTF) tarjoaa yrityksille mahdollisuuden edistää kasvua- ja kansainvälistymistä tukevia investointeja.

Tomi Haring
toimitusjohtaja
Business Joensuu Oy

+5,2

Kasvu jatkui kera uusien investointien Keski-Karjalassa

Kiteen seutukunnan yritysten liikevaihdon kasvu toisella vuosipuoliskolla ylitti 15 miljoonaa euroa. Kolmannes kasvusta syntyi metsätaloudessa ja puunkorjuussa (+32,6 %). Teollisuuden kokonaiskasvu oli 2,8 miljoonaa euroa ja rakentamisen 1,2 miljoonaa. Tarkastelujakson suurin suhteellinen kasvu, 39,7 prosenttia, saavutettiin metallituotteiden valmistuksessa.

Viennin osalta vuosi 2022 oli hyvin kaksijakoinen. Ensimmäisellä vuosipuoliskolla vienti kasvoi 15,1 % ollen 28,8 miljoonaa euroa ja vastaavasti supistui toisella vuosipuoliskolla edellisvuoden vertailuajankohtaan nähden 30,2 %. Viimeisen kahden neljänneksen vienti Keski-Karjalassa jäi 20,7 miljoonaan euroon.

Kvartaalitarkastelussa tukku- ja vähittäiskauppa, sekä metalliteollisuus onnistuivat lisäämään liikevaihtoaan jälkimmäiselle neljännekselle.

Kiinnostus alueen teollisten tuotantoympäristöjen suhteen jatkui koko vuoden vahvana. Tohmajärven uudelle Sukkela Business Center -teollisuusalueelle valmistuivat Vauhti Speedin uudet tuotantotilat. Kiteen Puhoksen alue ja satama ovat herättäneet laajaa kiinnostusta teollisten investointien osalta.

Vuoden vaihteesta alkaen Kitee, Tohmajärvi ja Rääkkylä ovat kuuluneet Business Joensuun täyden palvelun piiriin. Vastaanotto alueen yrityksissä on ollut positiivinen ja lukuisia kasvua ja kehitystä tukevia toimenpiteitä on lähtenyt käyntiin.

Tomi Haring
toimitusjohtaja
Business Joensuu Oy

Keski-Karjalan seutukunta

	Liikevaihto 1 000 €		Muutos	
	7.-12.2021	7.-12.2022	1 000 €	%
Metallituotteiden valmistus (TOL 25)	2 938	4 106	1 167	39,7
Metsätalous ja puunkorjuu (TOL 02)	15 322	20 318	4 996	32,6
Puun sahaus, höyläys ja kyllästys (TOL 161)	193	254	61	31,3
Kaikki toimialat A-X	293 529	308 749	15 220	5,2
Kuljetus ja varastointi (TOL H)	20 158	21 142	984	4,9
Koko teollisuus (TOL BCD)	87 427	90 228	2 800	3,2
Jalostus (TOL BC+DF)	124 964	128 889	3 925	3,1
Metalliteollisuus (TOL 24-30+33)	30 214	31 114	900	3,0
Rakentaminen (TOL F)	42 298	43 533	1 235	2,9
Tukku- ja vähittäiskauppa (TOL G)	75 673	77 796	2 123	2,8
Muut palvelut (TOL HIJLMNRS)	46 156	46 977	820	1,8
Teollisuus (TOL C)	83 854	85 187	1 332	1,6
Majoitus- ja ravitsemistoiminta (TOL I)	4 270	4 228	-42	-1,0
Koneiden ja laitteiden valmistus (TOL 26-27, 28)	22 639	22 246	-393	-1,7
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta, tieteellinen ja tekninen toiminta (TOL M+N)	17 336	17 039	-297	-1,7
Puutavaran, puutuotteiden sekä huonekalujen valmistus (TOL 162+310)	6 398	5 978	-421	-6,6

Metalli takoi hyvää liikevaihtoa

Metalliteollisuus, etenkin koneiden ja laitteiden valmistus, oli metallituotteiden valmistus, oli vahvalla kasvukäyrällä yltäen noin 20 % liikevaihdon lisäykseen. Nurmeksessa toimialan yritysten myönteinen liikevaihdon kehitys näkyi 23 uutena työpaikkana. Kehityksen taustalla on yritysten määrätietoinen liiketoiminnan kehittämisen ja investoinnit sekä uudet asiakkuudet ja tuotteet. Toki myös toimialan yleinen hyvä suhdanne on ollut yksi tekijä myönteisten takana.

Metsätalouden ja puunkorjuun liikevaihdon vahvaa kehitystä (+19,2 %) osattiin odottaa puun hurjan kysyntätilanteen vuoksi. Ilahduttavaa on myös Nurmeksen ja koko Pielisen Karjalan perinteisesti vahvan elintarviketeollisuuden liikevaihdon kehityksen nousujohteisuus (+13,1 %). Nurmeksessa elintarviketeollisuuden työpaikat lisääntyivät 19 kappaleella vuoteen 2021 verrattuna, toimiala on tärkeä työllistäjä alueella.

Pielisen Karjalan liikevaihtoluvut vuoden 2022 lopulta olivat odotetun kaltaiset, sillä liikevaihdoltaan ja volyymitaan alueen suurimman toimialan, puun sahauksen, höyläyksen ja kyllästyksen, huippusuhdanne taittui loppuvuodes-

ta. Toimialan liikevaihto kasvoi kuitenkin koko vuonna 2022 vielä yhteensä 8,0 prosenttia verrattuna vuoteen 2021. Kaikkien toimialojen liikevaihto Nurmeksessa oli loppuvuonna 2022 edelleen myönteistä, liikevaihtoa kertyi noin 8,5 miljoonaa euroa enemmän (+4,5 %) kuin viime vuonna vastaavana ajankohtana.

Vaikka koko teollisuuden liikevaihtoluvut jäivät Nurmeksessa miinusmerkkiseksi (-6,1 %) edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan nähden, vuosi 2022 oli kuitenkin onnistunut. Koko teollisuuden liikevaihto kasvoi Nurmeksessa yhteensä noin 10 prosenttia vuotta aiemmasta, ja uusia teollisia työpaikkoja syntyi Nurmekseen noin 50. Teollisuustyöpaikkojen kokonaismäärä puhkaisi 600 kappaleen rajan.

Kartoitimme nurmekseläisten yritysten liikevaihtonäkymiä alkuvuonna 2023. Tavoitimme kaikkiaan 76 yritystä. Liiketoimintanäkymien arvioitiin pääsääntöisesti olevan edellistä vuotta paremmat. Noin puolet 76:sta yrityksestä tavoittelee liikevaihdon kasvua tänä vuonna ja uusien työntekijöiden rekrytointeja

sekä investointeja on suunnitteilla viime vuotta enemmän. Tärkeimpinä liiketoiminnan kehittämistoimenpiteinä pidettiin myyntiä ja markkinointia, tuotantoa ja logistiikkaa sekä osaamista ja tii-

miä. Yrityksillä on paljon myös vastuulliseen liiketoimintaan liittyviä suunnitelmia, joista osa moni suuntautuu uusiutuvan energian käytön lisäämiseen ja energia- ja materiaalihokkuuteen, mutta myös automaation tai digitalisaation kehittämiseen.

+4,5

Minna Heikkinen
toimitusjohtaja
Pielisen Karjalan Kehittämiskeskus Oy
PIKES

Pielisen Karjalan seutukunta

	Liikevaihto 1 000 €		Muutos	
	7.-12.2021	7.-12.2022	1 000 €	%
Koneiden ja laitteiden valmistus (TOL 26–27, 28)	2 849	3 459	610	21,4
Metallituotteiden valmistus (TOL 25)	11 628	13 870	2 242	19,3
Metsätalous ja puunkorjuu (TOL 02)	27 375	32 619	5 244	19,2
Metalliteollisuus (TOL 24-30+33)	19 788	23 145	3 357	17,0
Kuljetus ja varastointi (TOL H)	23 077	26 800	3 723	16,1
Elintarviketeollisuus (TOL 10-11)	20 457	23 133	2 676	13,1
Muut palvelut (TOL HIJLMNRS)	61 973	65 769	3 796	6,1
Hallinto- ja tukipalvelutoiminta, tieteellinen ja tekninen toiminta (TOL M+N)	11 679	12 084	405	3,5
Puutavaran, puutuotteiden sekä huonekalujen valmistus (TOL 162+310)	2 918	2 979	61	2,1
Tukku- ja vähittäiskauppa (TOL G)	105 516	107 379	1 862	1,8
Majoitus- ja ravitsemistoiminta (TOL I)	11 703	11 810	107	0,9
Kaikki toimialat A-X	478 291	479 763	1 472	0,3
Rakentaminen (TOL F)	25 003	24 934	-69	-0,3
Jalostus (TOL BC+DF)	254 197	243 632	-10 564	-4,2
Koko teollisuus (TOL BCD)	226 633	216 284	-10 349	-4,6
Teollisuus (TOL C)	220 200	208 000	-12 200	-5,5
Puun sahaus, höyläys ja kyllästys (TOL 161)	125 826	98 042	-27 784	-22,1

Isot investoinnit valopilkkuina usvaisessa taloustilanteessa

Vuoden 2022 ensimmäinen vuosipuolisko oli lieksalaisille yrityksille vielä kasvun aikaa. Koko vuoden yhteen laskettu liikevaihto kasvoi 11,4 prosenttia puhkaisten ensimmäisen kerran 600 miljoonan rajan.

Liikevaihto oli 608,5 miljoonaa euroa, kun vuonna 2021 vastaava luku oli 546 miljoonaa. Teollisuus kasvoi 16,9 prosentin ja muut toimialat 5,9 prosentin vauhdilla. Lukuja arvioitaessa on huomioitava inflaation kiihtyminen Suomessa vuoden 2022 aikana 7,1 prosenttiin, mikä käytännössä merkitsee muun muassa sitä, että muiden toimialojen kuin teollisuuden kehitys oli negatiivista.

Vuoden 2022 jälkimmäinen vuosipuolikas oli lieksalaisyritysten liikevaihdon kehityksen osalta negatiivinen. Teollisuudessa kehitys oli -3,9 % ja muiden toimialojen kohdalla -0,4 %. Viimeisen kvartaalin liikevaihdon kehitys on ollut vielä tätäkin heikompaa. Kaikkien toimialojen liikevaihto laski 11,3 % ja teollisuuden osuus tästä oli 17,0 %. Kun edellä mainittuihin lukuihin lisätään vielä inflaation vaikutus, niin näkymä on huolestuttava.

Viennin osalta trendilukuja ei Lieksan osalta ole saatavilla, vaan luvut ovat Pielisen Karjalan tasolla. Vienti laski toisella vuosipuolikkaalla yhteensä 10,1 prosenttia ja alamäki jyrkkenei loppuvuotta kohti ollen viimeisellä kvartaalilla -24,6 %.

Vaikka tulevaisuuden näkymät ovat tällä hetkellä vaisut ja usvaiset, meillä on siitä huolimatta valmistumassa inves-

tointeja, jotka luovat uskoa tulevaan. Esimerkiksi Binderholz Nordic Oy investoi DIY-tehtaaseen ja pelletointilaitokseen, Porokylän Leipomo Oy:n uusi ruisleipätuotantolaitos käynnistyy toukokuussa, Pohjois-Karjalan Osuuskaupan uusi hotelli avautuu juhannuksena Kolilla ja Pielisen Bio Oy:n biokaasulaitoksen rakentaminen käynnistyi jokin aika sitten ja tuotanto käynnistyy vuoden 2024 alussa.

-2,1

Kokonaisuudessaan tulevaisuuden näkymät ovat edellisistä huolimatta tällä hetkellä karut ja usvaiset. Venäjän hyökkäyssodassa Ukrainaan ei näy laantumisen merkkejä, joten sen vaikutukset heikentävät yritysten toimintaympäristöä edelleen.

Inflaatiopaineet näyttäisivät pikkuhiljaa helpottavan, mutta milloin tämä näkyy laskevana korkoina, niin nähtäväksi jää.

Lieksan teollisuudelle tärkeät vientinäkymät ovat myös vaisut, joten vuosi 2023 tulee olemaan lieksalaisille yrityksille haastava.

Heikki Rusanen
toimitusjohtaja
Lieksan Kehitys Oy LieKe

Tuontipuun korvaaminen näkyy metsätilastoissa

Metsätalouden tilastot vuodelta 2022 eivät tarjoa suurta jännitystä. Rakentamisen kallistuminen energian ja materiaalien hinnan nousujen myötä näkyy puun sahausken, höyläyksen ja kyllästyksen vuoden loppupuolen lievinä laskulukuina. Tämä koskee rakentamista kaiken kaikkiaan, ei vain puun käyttöä siinä.

Metsätalouden ja puunkorjuun luvuissa on nousua. Siinä aivan epäilemättä näkyy Venäjältä tuodun puun, sekä pyöreän puun että hakkeen, ja turpeen korvaaminen energiana ja teollisuuden raaka-aineena. Tämä tuo lisää haasteita metsien roolille ilmastonmuutoksen hillinnässä ja korvaamisessa ja korostaa entisestään kansallisen biotalousstrategian jalkauttamistyön merkitystä maakunnassa.

Tarvitsemme kehitystyötä uusien energialähteiden vakiinnuttamiseksi samalla kun korjatusta puusta tulisi valmistaa entistä korkeammalle jalostettuja tuotteita.

Aurinkoenergian tuotannossa on melkein lähtenyt mopo käsistä, kun hyvin kasvavia metsäalueita halutaan alistaa aurinkoenergian tuotannolle. Tämä sama huoli ja viesti on kuultu muistakin maakunnista. Pohjois-Karjalan maakuntaliitto teki kannanotton sen puolesta, että aurinkopuistot perustettaisiin mieluiten jo ennestään avoimille, mahdollisesti joutomaille lähelle energiansiirtoverkkoja. Maankäyttösektori on jo kansallisella tasolla tarkasteltuna siirtynyt hiilinielusta päästölähteeksi. Harkitsematon metsäalueiden pirstominen ja metsien hävittäminen ei auta korjaamaan tilannetta.

Oikein sijoiteltuina aurinkopuistot ovat kuitenkin erittäin tervetulleita maakuntaan. Ne auttavat osaltaan korvaamaan hakkeesta saatua energiaa ja helpottaa puuaineksen kohdistamista energiaa arvokkaampiin korkean jalostusasteen tuotteisiin.

Metsäbiotaloudessa näkyi viime vuonna kokonaisuutena nousua. Tätä lukua olisi tarpeen tulevaisuudessa saada tilastoitua hieman tarkemmin – olisi erittäin hyvä saada eroteltua tästä luvusta ainakin ei-puuaineisten tuotteiden ja palvelujen osuus. Se palvelisi biotalouden kehittämisen ja uudistamisen tehtävää. Tarkemmilla tilastotiedoilla olisi helpompaa seurata, missä tarvitaan erityisesti lisätoimia ja mikä on menossa eteenpäin. Myös korkeamman jalostusasteen tuotteiden lukuja olisi hienoa nähdä tulevaisuudessa.

Edelleenkin voidaan todeta, että Pohjois-Karjala on metsien maakunta ja metsät tarjoavat monenlaista toimeentuloa ja hyvinvointia.

Sari Koivula

*metsä- ja ilmastoasiantuntija
Pohjois-Karjalan maakuntaliitto*

-20,7 puun sahaus
-0,1 metsäbiotalous
+22,3 metsätalous

Pohjois-Karjalan puuosaaminen laajeni liimattomiin CLT-levyihin

Joensuu on yksi Euroopan merkittävimmistä metsäalan keskittymistä. Alueella on monipuolista metsäbiotaloutta, metsäteollisuuteen ja puunjalostukseen liittyvä teollisuutta. Itä-Suomen yliopisto, Luonnonvarakeskus ja Karelia-ammattikorkeakoulu muodostavat yhdessä puu- ja biotalousalan yritysten tuotekehityskumppanin, Biopartnerit.

Tuotekehitystä tapahtuu myös yksittäisissä rakennusalan yrityksissä. Yhtenä esimerkkinä kontiolahtelainen Karelia Puutec Oy, joka käynnisti uudella tekniikalla tehtyjen CLT-levyjen tuotannon alkuvuodesta. Puutecin menetelmän erikoisuus piilee siinä, että CLT- eli monikerroslevyt kootaan käsityönä mekaanisilla liittimillä liimaamisen sijaan.

Suomessa vastaavaa tuotantoa on vielä vähän, kun taas Euroopassa liimatonta CLT-levyä käytetään ja kehitetään huomattavasti laajemmin. Tietoisuus liimattomuuden eduista on kuitenkin kasvanut rakennusalla avaten uusia liiketoimintamahdollisuuksia.

Yrityksen ensimmäiset massiivipuista levyistä kootut pilottirakennukset ovat valmistuneet ja myynti on lähtenyt käyntiin. Kevyitä puulevyjä voidaan käyttää esimer-

kiksi piharakennusten rakentamisessa. Konseptin avainsanoja ovat vähäpäästöisyys, monimuotoinen arkkitehtuuri, muunneltavuus sekä kiertotalous.

- Samalla säästyy energiaa ja hiilijalanjälki pysyy pienenä, yrittäjä **Riku Mantsinen** sanoo.

Karelia Puutec käyttää CLT-levytuotteissaan pelkästään paikallista sahatavaraa, joka tulee noin 50 kilometrin säteeltä.

- Tämä on meille tärkeä arvovalinta. Kun raaka-ainetta tai sahatavaraa ei kuljeteta pitkiä matkoja, päästöt pienenevät huomattavasti. Lähialueet hyötyvät taloudellisesti ja saadaan myös lisää työpaikkoja, Mantsinen sanoo.

Tiesitkö, että Wood Joensuu -sivustolla esitellään pohjoiskarjalaista puurakentamista ja puunjalostusta sekä esitellään alan tapahtumat, tutkimukset ja projektit? Käy katsomassa osoitteessa woodjoensuu.fi.

Samu Tolvanen
viestintäpäällikkö
Pohjois-Karjalan maakuntaliitto

Pohjois-Karjalasta kajahtaa – matkailun nousukausi menossa

Jo muutaman viime vuoden ajan Pohjois-Karjalan matkailualue on ollut lähtötelineissä valmiina ottamaan spurtin kansainvälistymisen suuntaan. Askeleita ovat sotkeneet isot maailmanlaajuiset katastrofit; ensin pandemia, sitten sota. Molemmat ovat mullistaneet ja muokanneet erityisesti kansainvälistä matkailua, ja Venäjän osalta pysäyttäneet sen kokonaan.

Haasteisiin on vastattu käärimällä hihat. VisitKarelia toteuttaa tälle vuodelle yhdessä Visit Finlandin kanssa peräti 14 tutustumismatkaa kansainvälisille matkanjärjestäjille ja lehdistölle. Niistä suurin osuu elokuun lopulle, jolloin iso joukko kansainvälisiä toimijoita eri puolilta maailmaa kiertää parin viikon ajan ympäri Pohjois-Karjalaa.

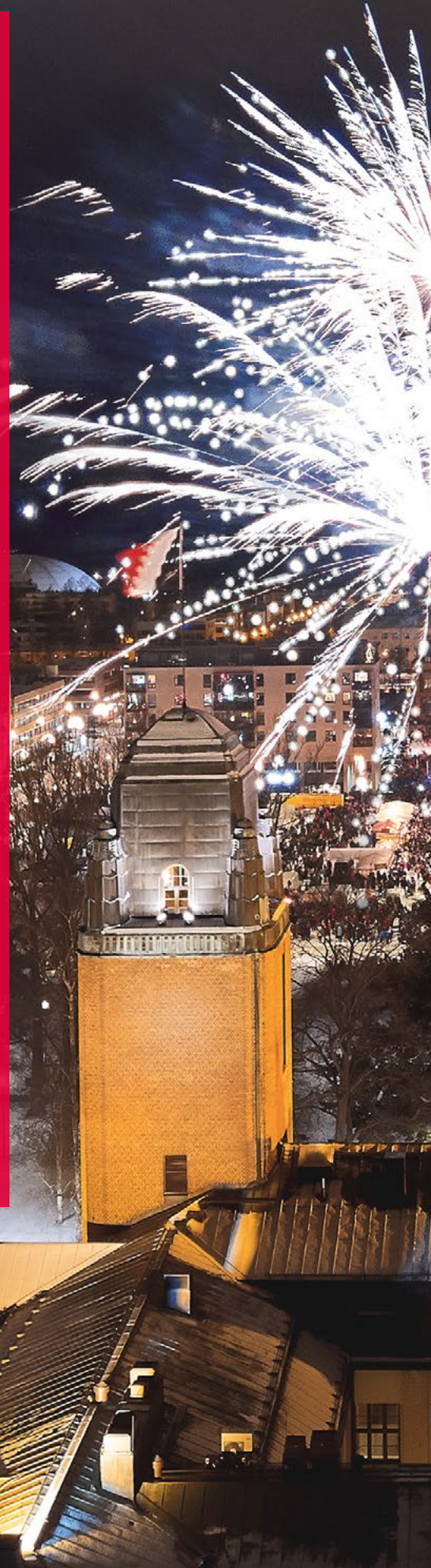
Helmikuussa julkaistun matkailutilaston mukaan Pohjois-Karjalassa eletään matkailun nousukautta. Kansainvälisten matkailijoiden osuus on koronan jäljiltä nousussa, ja suomalaiset panostavat edelleen kotimaan matkailuun. Kärki-kohteiden lisäksi vieraat ovat löytäneet maakunnan muutkin matkailuhelmet. Pohjois-Karjalassa kirjattiin helmikuussa pyöreät 30 000 rekisteröityä yöpymistä. Se on 20,5 % enemmän kuin vuosi sitten. Majoitusmyynnin kokonaistulos, 1,9 miljoonaa euroa, lähentelee jo koronaa edeltäneitä ennätyslukuja. Rekisteröidyistä yöpyjistä 28 100 oli kotimaan matkailijoita, kun taas ulkomaisissa yöpymisissä kasvua oli 29 % viime vuoteen verrattuna. Suurin ulkomaisten matkailijoiden joukko tuli Saksasta, hyvänä kakkosena Ruotsi.

Me olemme paitsi maailman onnellisin kansa, myös yksi vaatimattomimmista. Suomi-brändin tunnettavuutta mittavissa kyselyissä todetaan joka kerta sama asia: meitä suomalaisia ei vielä tunneta maailmalla tarpeeksi hyvin. Pitäisi pitää enemmän ääntä itsestämme ja tarjota vieraille pehmeitä samaistumispiintoja kulttuurista.

Onneksi nämä kaksi asiaa, ääni ja kulttuuri, yhdistyvät ensi kesänä ympäri maakuntaa järjestettävissä kesätapahtumissa ja kyläjuhlissa. Kesäkuussa pidetään ääntä Kiteen rantakentällä, kun Suomen kansainvälisesti menestynein yhtye, maakunnan ylpeys Nightwish tuo maailmankiertueensa kotikentälle. Kaukaisimmat vieraat tulevat USA:sta, Australiasta ja Perusta asti. Ja kansainvälisiä vieraita valuu alueelle lisää, kun Savonlinna aloittaa charter-lennot Keski-Euroopasta ensi kesän aikana.

Pohjois-Karjalalla on takataskussaan lyömättömiä valttikortteja. Meillä on kyky hurrata vieraamme vieraanvaraisuudella, rikkaalla kulttuuriperinnöllä ja herkullisella ruoalla. Kannattaa nostaa karjalanpiirakat ja kanteleet näyttävästi pöytään, sillä olemme osa eurooppalaista ruokaprovinssia vuodelle 2024 myönnetyn European Region of Gastronomy -statuksen myötä. Ollaan siis ylpeitä omaleimaisista vahvuuksista, ja hyödynnetään ne omaksi ja matkailijoidenkin iloksi!

Minna Rautiainen-Cimrin
viestintä- ja markkinointipäällikkö
VisitKarelia

Matkailu palautuu edelleen

Matkailussa tapahtumilla on iso merkitys. Matkailuvirroissa näkyvät niin Ilosaarirock, erityisesti Joensuun vilkas tapahtumakesä, kuin ampumahiihdon maailmancupin avaus marras-joulukuun vaihteessa Kontiolahdella. Ampumahiihtokilpailujen muuttaminen tapahtumasta entistä isommaksi ilmiöksi on tärkeä kasvusuunta jatkossa.

Majoitus- ja ravitsemistoiminta oli mukavassa 10,9 % kasvussa loppuvuodesta 2022. Koronan hellittäminen, matkustamisen lisääntyminen ja esimerkiksi lounaskysynnän kasvu näkyvät luvuissa. Kasvu keskittyi kuitenkin täysin Joensuun seudulle.

Pohjois-Karjalan majoituskapasiteetti tulee ottamaan kehitysaskelaita, kun Kolin uusi hotelli avataan ja Nurmeksen Bombaa laajennetaan. Mukava uutinen oli, että myös Huhmari Polvijärvellä oli löytänyt uudet yrittäjät maakunnasta. Ohjelmalveluille onkin jatkossa entistä enemmän kysyntää.

Joensuun lentoyhteydet jatkuvat Finnairin operoimana. Tämä luo hyviä mahdollisuuksia kansainvälisten matkailijoiden tänne saamiseksi. Matkailukysynnän kasvattaminen on myös tärkeää lentoyhteyden jatkokehitykselle ja vuorotarjonnalle.

Saavutettavuudessa riittää silti haasteita. Uusimpana taikaiskuna on Karjalan radan junayhteyden katkeaminen ja todennäköisesti korvaaminen bussilla osalla matkaa alkuvuodesta 2024. Syynä tähän on Syrjäsalmen ratasillan uusimistyö Kiteellä.

Luontomatkailussa Pohjois-Karjalassa olisi edelleen kasvumahdollisuuksia. Meillä on upeat reitit niin hiihtämiseen, patikointiin kuin maastopyöräilyyn. Ja nyt reitit on myös entistä paremmin verkosta löydettävissä. Esimerkiksi Joensuun, Kontiolahden ja Liperin alueella olisi hyvä mahdollisuus yhdistää kaupungin läheisyys ja retkeily, onhan meillä upeat virkistyskohteet Lykynlampi, Pärnävaara ja Kontiolahden ampumahiihtostadionin ympäristö, jotka ovat kehitettävissä yhdessä vetovoimaiseksi retkeilykohteeksi. Harva tietää, että Joensuun seudulta löytyy esimerkiksi 300 kilometrin latuverkosto.

Ruokamatkailu on selvässä nosteessa. Etelä-Savo, Etelä-Karjala ja Pohjois-Karjala ovat yhdessä valittu Saimaan alueena Euroopan ruokamatkailuprovinssiksi 2024. Meillä on ainutlaatuinen ruokakulttuuri, jota kelpaa esitellä vieraille. Puhtaalle Järvi-Suomelle on entistä enemmän kysyntää Euroopassa. Tässä mielessä koko Suomen Lakeland-alueen tunnettavuutta ja saavutettavuutta on tärkeää parantaa pitkäjänteisesti.

Jarno Turunen
yhteyspäällikkö

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto

Pohjois-Karjalan profiili

%-osuus koko maasta

Lähteet: Tilastokeskus, Väylävirasto, Luonnonvarakeskus, Maanmittauslaitos, Opetus- ja kulttuuriministeriö, Työ- ja elinkeinoministeriö

*Ennakkotieto

Mikäli alkuperäisissä tilastoissa on ollut kuntatason tietoja, Heinävesi on huomioitu luvuissa myös niinä vuosina, joina se ei vielä ole kuulunut Pohjois-Karjalaan.

Hintojen nousu näkyi kaupan liikevaihdossa

Pohjoiskarjalaisten kauppojen kassoihin kilahti loppuvuoden 2022 aikana 2,1 % enemmän liikevaihtoa kuin vuotta aiemmin. Liikevaihdon kasvu jäi siis huomattavasti pienemmäksi kuin yleisen hintatason nousu, joka oli syksyllä kahdeksan prosentin luokkaa. Valtakunnalliset tilastot kertovat, että vaikka esimerkiksi päivittäistavara-kaupan liikevaihto kasvoi vuoden 2022 jälkipuoliskolla viitisen prosenttia, hintojen muutosten vaikutuksesta puhdistettu myynnin määrä väheni yli viisi prosenttia.

Kaupan kokonaisliikevaihdon kasvu ei myöskään kerro kaikkea alan tilanteesta ja sisäisistä eroista. Hinnat kehittyivät kaupan eri toimialoilla eri tavoin, ja lisäksi muutosten vaikutukset näkyivät liikevaihdossa ja myynnissä eri aloilla eri tavoin. Esimerkiksi polttoaineiden noin 20 % hintojen nousu nosti liikevaihtoa noin 15 % ja vähensi myyntiä vain noin 4 %. Toisaalta kirjojen hintojen varsin maltillinen nousu (+2,5 %) näkyi myynnin selvänä laskuna (-9,0 %) ja myös liikevaihdon laskuna (-6,9 %).

Koko maan tasolla kaupan liikevaihdon kasvu jatkui ennakkotietojen mukaan myös vuoden 2023 alussa. Tosin kun luvuista puhdistetaan hintojen muutoksen vaikutus, myynnin määrä väheni edelleen. Kuluttajien luottamus ei ole enää aivan yhtä synkissä lukemissa kuin syksyllä 2022, mutta edelleen pahasti pakkasella.

Elintarvikealan kasvua varjostaa kustannuskriisi

Elintarviketeollisuuden liikevaihto kasvoi maakunnassa parempaa tahtia (+21,0 %) kuin valtakunnallisesti (+12,4 %) - joskin on muistettava, että

myös alan kustannukset ovat olleet selvässä kasvussa. Elintarviketeollisuusliiton maaliskuun 2023 talouskatsauksen mukaan elintarviketeollisuuden kustannuskriisi jatkuu, eikä pahinta ole vielä edes nähty kaikkien yritysten kohdalla. Epävarmat näkymät haittaavat tulevaisuuden suunnittelua, eikä kustannuspaine ole helpottumassa lähiaikoina.

Liike-elämän palvelujen kasvu hidastui

Liike-elämän palvelujen liikevaihto kasvoi 5,8 % prosenttia, alkuvuonna kasvu oli ollut 8,5 %. Yleinen talousnäkyminen heikentyminen on hidastanut varsinkin erikoistunutta osaamista edellyttävän ammatillisen, tieteellisen ja teknisen toiminnan kasvua (toimiala M). Esimerkiksi liikkeenjohdon palvelut, mainostoiminta ja markkinatutkimus ovat sellaisia erikoistuneita palveluja liike-elämälle, joita käytetään haasteellisina aikoina normaalia vähemmän. Toisaalta rutiininomaisempien hallinto- ja tukipalvelujen (toimiala N) kehitys on vakaampaa ja näitä palveluja on Pohjois-Karjalassa palvelukeskusten myötä varsin paljon.

Kiinteistöala sinnitteli

Kiinteistöalan liikevaihto kasvoi 7,9 %. Kiinteistöalalle viime vuosi oli haastava varsinkin myynnin ja uudiskohteiden osalta, toisaalta vuokravälitysmarkkinoiden vilkkaus kompensoi osin tilannetta. Korkea korkotaso, elinkustannusten kasvu ja geopolittinen tilanne vaikuttavat asuntokauppaan myös lähitulevaisuudessa.

Rakentaminen on hiljentynyt

Rakentamisen liikevaihdon kasvu (+5,1 %) lähes puolittui alkuvuodesta (+9,2 %) ja alan henkilöstömäärä laski 6,2 %. Rakentamisen näkymät heikentyivät viime vuoden aikana ja kaupan tavoitin liikevaihdon kasvu hidastui vuoden 2022 viimeisellä neljänneksellä. Rakennuslupien määrä väheni loppuvuotta kohden niin valtakunnallisesti kuin Pohjois-Karjalassakin ja nyt tilanne näyttääkin hiljaiselta erityisesti asuinrakentamisessa. Valtiovarainministeriö ennustaa rakentamisen vähenevän tänä vuonna ja vähenemisen jatkuvan edelleen myös ensi vuonna, ellei taloudessa tapahdu selvää käännettä.

Kimmo Niiranen

maakunta-asiamies

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto

+2,1 tukku ja vähittäiskauppa
+5,8 liike-elämän palvelut
+7,9 kiinteistöala
+21,0 elintarviketeollisuus
+5,1 rakentaminen

Rahoitusta tarjolla vihreään siirtymään ja elinkeinojen uudistamiseen

Oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) haut on saatu viimein käyntiin myös Pohjois-Karjalan maakuntaliitossa. ELY-keskuksen yritystukihaaku on ollut auki jo maaliskuun alusta asti. Hakuja on viivästyttänyt tietojärjestelmän ongelmat. Pohjois-Karjalan maakuntaliitolla on ensi alkuun käytettävissä yli 15 miljoonaa euroa kehittämis- ja investointihankkeille sekä kuntien ja kuntayhtymien perusrakenteen investointihankkeille.

Nyt ensimmäisen kerran käytössä olevan JTF-rahaston taustalla on turpeen energiakäytön puoltamisesta koituvien vaikutusten kompensointi, mutta se ei ole niin sanotusti turpeessa kiinni. Sen toimilla tuetaan muun muassa talouden monipuolistamista, uusien työpaikkojen luomista sekä vauhditetaan alueiden vihreää siirtymää.

Esimerkiksi kunnat voivat toteuttaa JTF-rahoituksella bioterminaaleja, kiertotalousalueita sekä yritystoiminnan kasvua ja kilpailukykyä parantavia teollisuusalueita.

Hakijoina voivat olla esimerkiksi kunnat, kuntayhtymät, valtion viranomaiset, korkeakoulut, tutkimuslaitokset, toisen asteen koulutuksen järjestäjät, kehittämissyhtiöt, yhdistykset, järjestöt ja säätiöt tai näiden muodostamat verkostot. Maakuntaliitto ei voi myöntää tukea yksittäiselle yritykselle sen oman liiketoiminnan kehittämiseen.

Lisätietoa JTF:stä ja maakuntaliiton rahoitusasiantuntijoiden yhteystiedot löytyvät osoitteesta pohjois-karjala.fi/rahoitus.

Sami Tolvanen
viestintäpäällikkö
Pohjois-Karjalan maakuntaliitto

Vastuullisuusvelvoitteet voivat tavoittaa myös pienen alihankkijan

Kun googlaa sanan "vastuullisuus", saa valtavan määrän osumia. Sitkeä etsijä löytää tietoa, mutta sisällöissä kumisee myös ylätason retoriikka. Mieleen voi hiipiä ajatus viherpesusta ellei peräti pelko maailmanlopusta. Ei ihme, jos konkreettista kurotteleva pk-yritys tuntee olevansa eksyksissä – mistä vastuullisuudessa on kyse, koskettaako se ylipäättään meidän firmaamme? Kyllä koskettaa. Onneksi asian voi jäsenellä pienempiin osiin.

Vastuullisuusraportointi ESG (Environmental, Social ja Governance) on toistaiseksi lakisääteinen pakko vain suurimmille yhtiöille sekä pörssiyrityksille, joissa työskentelee tilikauden aikana yli 500 henkeä. ESG kokoaa yhteen yhtiöiden ympäristö- ja yhteiskuntavastuuseen sekä hallintotapaan liittyviä asioita. Toisin sanoen pelkkä taloudesta tiedottaminen ei riitä. On kerrottava myös siitä, miten yritys huolehtii sosiaalisista asioista, henkilöstöstä, ympäristöasioista, ihmisoikeuksien kunnioittamisesta tai vaikkapa korruption ja lahjonnan torjunnasta.

Vuonna 2021 Euroopan komissio antoi ehdotuksen uudesta direktiivistä, jonka tavoitteena on laajentaa ja selkeyttää vastuullisuusraportointivelvoitteita. Raportoinnin piiriin tulisivat jo yli 250 henkilöä työllistävät yritykset. Uuden raportointivelvollisuuden on määrä astua voimaan vuonna 2025.

Vaikka laki ei vielä pk-yrityksiä vastuullisuusraportointiin velvoitakaan, yritys voi törmätä asiaan tavalla tai toisella, vaikkapa osana suuren yrityksen alihankintaketjua. Päämiehen velvoitteet valuvat kosemaan koko ketjua. Käytännössä päämies pakottaa alihankkijansa raportoimaan oman toimintansa kannalta keskeisistä vastuullisuusasioista.

- Kehityskulkua voi verrata takavuosien laatuasiaan. Laatujärjestelmiä ryhdyttiin rakentamaan ja auditoimaan ensin isoissa yrityksissä. Nykypäivänä laatu, laadusta reklamointi ja vaade laatujärjestelmästä on kaikenlaisissa yrityksissä osa normaalia toimintaa. Uskon, että vastuullisuuden kanssa tulee käymään ihan samalla tavalla, konsulttiyritys **Outi Piisilä** sanoo.

Parempia ratkaisuja pakon edessä

Yrityksissä vastuullisuus ymmärretään päivä päivältä paremmin, arvioi Impact Agency Fabrik Oy:n toimitusjohtaja **Perttu Kouvalainen**. Hänen mukaansa on kysymys siitä, rakentaako yritys liiketoimintalaan konkreettisesti parempaa huomista ihmisille, yhteisöille ja maapallolle. Tutkijoiden mukaan kuudes joukkosukupuu etenee vikkellästi. Hintaa maksaa myös ihmisen; lajikato uhkaa ruuantuotantoa, vedensaantia ja terveyttä.

-Kehitys on johtanut kestävämpään tilanteeseen. Meidän on pysyttävä parempana. Vaikka yrityspäätäjät ymmärtävät maailman muutostarpeen, matka on vielä pitkä konkreettisiksi teoiksi ja investoinneiksi tai liiketoiminnan muuttamiseksi, pohtii Kouvalainen.

Parempaan ihminen yltää viimeistään pakon edessä. Usein niukat resurssit, kuten nyt kallis sähkö, tuottavat luovempia ja vastuullisempia innovaatioita ja toimintatapoja.

- Ukrainan sodan ja energiakriisin myötä myös poliittinen päätöksenteko on näyttänyt kyvykkyytensä ja notkeutensa. Toivon, että nämä yhdessä jouduttavat vihereää siirtymää energiantuotannon osalta, joka kuitenkin on se suurin kasvihuonekaasupäästöjen lähde ja suurimman hiilijalanjäljen aiheuttaja, Outi Piisilä toteaa.

Kouvalainen ja Fabrik eivät jääneet odottamaan vastuullisuuden valumisilmiötä eivätkä näykkimään asiaa pieninä palasina. Vielä hetki sitten Fabrik tunnettiin joensuulaisena mainostoimistona. Tänäpäin se on vastuullisen liiketoiminnan kehittämiseen keskittynyt bränditoimisto. Nimen lisäksi uusiksi menivät myös omistuspohja ja kumppanuudet. Kouvalaisen mukaan kaiken tekemisen ytimessä on merkityksellisyys.

>>>

Voimakkaan sysäyksen suunnanmuutokseen fabrikalaiset saivat kuunneltuaan hollantilaisen Rainbow Collection -nimisen vastuullisuustoimiston eetosta ja tutustuttuaan Tonymy's Chocolonelyyn. Yhtiö taistelee suklaan toimitusketjussa esiintyviä epäkohtia ja suklaan tuotannossa käytettyä orja- ja lapsityövoimaa vastaan.

Vaikuta siihen mihin voit

Vastuullisuuden lajit jaotellaan monesti kolmeen: sosiaalisiksi, taloudelliseksi ja ympäristövastuuksi. Ympäristö on tärkeä tulokulma, muttei ainut – ja joskus etäininkin.

- Brasilian sademetsien lajikato voi pohjoiskarjalaisessa konepajassa tuntua etäiseltä. On helpompi tunnistaa vaikuttamisen paikkoja, jotka lähtevät omasta toiminnasta, Outi Piisilä muistuttaa.

Piisilän mukaan jokainen yritys tekee jo nyt vastuullisia tekoja: maksaa veroja, tarjoaa työpaikkoja, panostaa työntekijöidensä työhyvinvointiin, viestii sidosryhmille, pyrkii resurssiviisauteen, minimoi hukan ja kehittää johtamistaan. Näiden tekojen ymmärtäminen ja esille nostaminen on hyvää alku vastuullisuuden konkretisoimisessa.

Suomalaisen Työn Liitto selvitti vuonna 2019 suomalaisten ajatuksia vastuullisuudesta. Vastaajista 87 prosenttia piti vastuullisuutta arvossaan. Nuoria kiinnosti eritoten se, miten työnantajat pitävät huolta työntekijöistään. Jo pelkästään rekrytointeja ajatellen yritysten kannattaa viestiä vastuullisuusajattelustaan.

Sosiaalinen vastuullisuus ja siitä kertominen voivat hyvinkin nopeasti kääntyä tuloksi, kun yritys onnistuu rekrytoimaan osaavia ihmisiä.

Kuka istuu ohjaajan paikalla?

Ostajien arvopohja kehittyi kaiken aikaa vastuullisemmaksi. Odotukset kasvavat, mikä tahansa ei niin sanotusti mene läpi. Tammikuun lopulla uutisiin nousi K-ryhmän salaattigate.

Pirkka-salaattipussin etupuoella sinivalkoisessa räimäkkeessä oli teksti "Valmistettu Suomessa". Pussi takapuolella oli pienemmällä fontilla salaatin alkuperämaa Espan-

ja. K-ryhmä puolusteli ratkaisuaan sillä, että olihan pesun ja pakkaamisen osuus kumminkin suomalaista. Maa- ja metsätalousministeriön kansliapäällikkö **Jaana Husu-Kallio** kommentoi asiaa viestipalvelu Twitterissä, että kuluttajille olisi reilumpaa laittaa molemmat tiedot tasavertaisesti näkyville, jolloin kuluttaja voisi helpommin arvioida, mikä merkitsee eniten.

Valpas kuluttaja on keskeisessä roolissa. Bio- ja kiertotalouden asiantuntijayritys Apila Group Oy:n toimitusjohtaja **Mervi Matilainen** uskoo kuluttajan valintojen ohjaavan yrityksiä vastuullisuuteen.

- Kehitys on vahvasti menossa siihen suuntaan. Tätä viestiä olemme me ainakin saaneet isoilta asiakasyrityksiltämme, joilla on kuluttajatuotteita, Matilainen luottaa.

Ihan yksiselitteinen kuluttajan rooli ei kuitenkaan liene. Yhä useammat ihmiset ovat tuki valmiita maksamaan enemmän vastuullisesti tuotetuista palveluista ja tuotteista. Toisaalta asian merkitys eri kuluttajaryhmissä vaihtelee. Moni valitsee ostoksensa hinnan perusteella.

Sekä Kouvalainen että Piisilä myöntävät, että niin lainsäädäntö kuin kansainvälisten sopimusten hiominenkin ovat usein hitaita instrumentteja. Kumpikin kääntää katseensa yrityksiin.

- Suuri osa pk-yrityksistä on yrittäjävetoisia ja sellaisenaan tarvittaessa hyvinkin ketteriä liikkeissään. Yrityksillä on vastuullisuudessa aivan huikea vaikutusvalta, Kouvalainen muistuttaa.

- Paras vaikuttamistyö tehdään yrityksissä. Paras tietotaito lähteä muuttamaan vaikkapa yrityksen tuotantoteknologiaa lähtee yrityksestä itsestään, Piisilä vakuuttaa.

Vastuullisuuden edistämisessä yksi merkittävä vipuvarsi on rahoitus. EU:n taksonomia-asetus vaikuttaa jatkossa tietyillä toimialoilla toimivien pk-yritysten rahoituskustannuksiin yritysten vastuullisuuden ja vastuullisuusraportoinnin perusteella. Moni yritys joutuu käytännössä tuottamaan vastuullisuusraportointia, jos haluaa saada edullisempaa pankkilainaa.

Sirkka-Liisa Aaltonen

Vastuullisuus näkyy viivan alla

- Vastuullisuus vahvistaa mainetta, brändiä
- Ostopäätöksissä vastuullisuus painaa vaa`assa yhä enemmän
- Päämies edellyttää alihankkijoiltaan vastuullisuuteen sitoutumista
- Vastuullisuuteen panostaminen syventää asiakassuhteita
- Vastuullisuus on vetovoimaa, kun on tarve rekrytoida
- Vastuullisuus on pitovoimaa; hyvinvointia ja motivoituneita työntekijöitä
- Ympäristö kiittää ja kassakone laulaa, kun hukka on minimissä ja resurssiviisaus maksimissa
- Sitoutuminen vastuullisuuteen voi avata uusia liiketoimintamahdollisuuksia

“Vastuullisuus on oikein tekemistä”

Porokylän Leipomon tuore kasvo **Laura Hyvärinen** (37) on visiitillä Lieksan Kerantiellä. Uuden edessä ovat niin Hyvärinen kuin tänä vuonna 40 vuotta täyttävä Porokylän Leipomokin. Hyvärinen aloitti viestintä- ja vastuullisuuspäällikön tehtävässään alkuvuodesta 2023. Kevätkesällä käynnistyy Porokylän kolmas leipomoyksikkö Kerantiellä.

- Vastuullisuus on valtavan laaja kokonaisuus, jonka kiteytän oikein tekemiseksi. Itseäni vastuullisuudessa motivoi tietynlainen idealismi, halu parantaa maailmaa. Sekin motivoi, että vastuullisesti toimimalla voidaan minimoida hukkaa, parantaa tuottavuutta, säästää energiaa ja huolehtia henkilöstön hyvinvoinnista, Laura Hyvärinen listaa.

Hyvärisen mielestä leipomossa on oltu kaukokatseisia. On havainnointia markkinoiden muutoksia ja kuluttajan käyttäytymistä. Asioita on tehty yhdessä sekä arvoja ja strategiaa pohdittu niin yhtiön johdossa kuin henkilöstön kanssa. On kurkistettu porukalla tulevaan työpajoissa ja tankattu iloa ja energiaa liikkumalla, henkistä hyvinvointia unohtamatta.

- Vastuullisuutta kaikki tuo, kuten myös kotimainen vilja, Pielisen muikut, suomalaisen karjatilan maito ja Leanin hyödyntäminen osana hukan minimointia. Vas-

tuullisuuden tarttumapintaa on myös johtamisen kehittämässä.

Kyse on myös viestinnästä.

- Yritysten pitää pystyä vastaamaan asiakkaiden ja yhteistyökumppanien kysymyksiin raaka-aineista, toimitusketjuista, ympäristöön liittyvistä valinnoista, työoloista ja taloudesta totuudenmukaisesti, selkeästi ja läpinäkyvästi.

Suunnitelmallista vastuullisuutta

Uutta leipomotilaa Kerantielle valmistuu 6 000 neliömetrin verran. Vastuulliset valinnat näkyvät kone- ja laitehankinnoissa, tuotannon sivuvirtojen ohjaamisena Pielisen Biolle, tuulisähkönä ja aurinkovoimana. Kaksi sähköautoa on hankittu Nurmeksen ja Lieksan yksikköjen välillä pendelöivien työntekijöiden käyttöön.

Yksi osa vastuullisuutta on ollut työntekijöiden osallistuminen Kerantien tilojen toteutukseen.

- Toteutusta on lähdetty tekemään Leanin 5S-menetelmää hyödyntäen. Työntekijät pääsevät itse vaikuttamaan työpisteisiin, työympäristön organisointiin ja toimintatapojen yhdenmukaistamiseen. Kyse on

laadusta ja tuotannon tehokkuudesta ja myös työssä viihtymisestä, Laura Hyvärinen muistuttaa.

Laura Hyvärinen on elintarviketeknologi, aiempaa työkokemusta hänellä on sekä elintarviketeollisuudesta että järjestö- ja viestintätöistä. Vielä kuluvan vuoden hän jakaa työaikansa puoliksi Porokylän Leipomon viestinnän ja vastuullisuusasioiden sekä Kehittyvä Elintarvike -lehden päätoimittajuuden kesken. Ensimmäisen vuoden tavoitteena on luoda Porokylälle vastuullisuussuunnitelma.

- Suunnitelman käyttöönotto tulee olemaan pitkä prosessi. Tarvitaan mittareita, seurantaa, dataa vaikuttavuudesta ja tuloksista. Onneksi olen salapoliisiluonne – minua kiinnostaa selvittää ja tutkia asioita.

Porokylän Leipomo starttasi 40 vuotta sitten kolmen veljeksensä perheyhtiönä ja ajatuksena oli toimia vain Nurmeksen ja Valtimon alueella. Vuoden 2023 alussa yritys työllisti jo 180 työntekijää. Suomen kuudennessä suurin leipomo on valtakunnan suurin ruislimppujen ja gluteenittomien tummien leipien valmistaja.

Sirkka-Liisa Aaltonen

Pohjois-Karjalaan suunnitteilla useita elokuvatuotantoja

Luovien alojen liikevaihto kasvoi Pohjois-Karjalassa 14,3 prosenttia vuonna 2022 ollen reilut 80,5 miljoonaa euroa. Vuoteen 2021 kasvua kertyi 10 miljoonaa euroa ja koronavuoteen 2020 verrattuna 21 miljoonaa euroa. Liikevaihdon kasvu vahvistui ensimmäisen vuosipuolikkaan 12,7 prosentista 15,5 prosenttiin loppuvuoden aikana.

Työ- ja elinkeinoministeriön määritelmän mukainen luova ala, johon ei sisälly ohjelmatoimistot ja manageripalvelut, ohjelmistojen suunnittelu ja valmistus sekä atk-laitteisto ja ohjelmistokonsultointi, kasvoi loppuvuonna 2022 reilut 17 prosenttia.

Luovien alojen kehittäminen on ollut osa Marinin hallituksen hallitusohjelmaa ja tulee saada mukaan myös uuden hallituksen prioriteetteihin. Luovien alojen kasvuun on haettu kansallisella tasolla vauhtia uudella yhteistyömallilla, kasvusopimuksella, jossa yksityinen ja julkinen sektori yhdessä määrittelevät alan kasvutavoitteet, liiketoimintamahdollisuudet ja ne käytännön toimenpiteet, joilla julkinen sektori voi konkreettisesti tukea alan yritysten kasvua ja kansainvälistymistä. AV-alalla vuonna 2022 pilotoitu kasvusopimus laajenee nyt koskemaan muitakin luovia aloja. Monistettavien sisältöjen kasvusopimuksen valmistelu on aloitettu musiikki-, peli-, kirjallisuus ja av-aloille ja julkaistaan lokakuussa 2023 Tampereella Music x Media -tapahtumassa.

Pohjois-Karjalan luovien alojen kehittämisen painopisteitä määriteltiin vuonna 2022 kulttuurin ja luovien alojen KUDELMA kehittämistoimenpideohjelmaan yksityisen, julkisen ja kolmannen sektorin välisessä yhteistyössä. Keskeiseksi luovien alojen kehittämiskohteiksi nousivat luovien alojen ja muiden toimialojen välisen yhteistyön vahvistaminen, tuotteiden ja palveluiden entistä

parempi tuotteistaminen, liiketoimintaosaamisen lisääminen, digitalisaation hyödyntäminen ja kansainvälisen yhteistyön lisääminen ja uusien yhteistyösuuntien etsiminen Venäjä-yhteistyön tilalle.

Uusia yritystoimintamahdollisuuksia löytyy mm. kulttuurihyvinvointipalveluiden tuottamisesta ja luovien alojen ja matkailun yhteistyöstä. Maakuntaan on parhaillaan suunnitteilla useita elokuvatuotantoja, ja neuvotteluja käydään elokuvien myötä kehitettävistä uusista matkailukohteista ja -sisällöistä.

Tapahtumat ovat yksi Pohjois-Karjalan merkittävimmistä vetovoimatekijöistä ja entistä tiiviimpi yhteistyö tapahtumien ja matkailusektorin välillä lisää kummankin alan liiketoimintaa. Maakunnassa on paljon erilaisia kulttuurin ja luovien alojen sisältöjä, joita voitaisiin tuotteistaa myytäväiksi tuotteiksi niin matkailijoille kuin paikallisille. Muotoilualan ammattilaisia voitaisiin hyödyntää entistä enemmän tuotekehitysprosesseissa, taidemenetelmiä organisaatioiden kehittämisessä, kuvataiteilijoita erilaisten materiaalien valmistuksessa, markkinoinnin ammattilaisia tuotteiden myynnin edistämässä ja niin edelleen.

Yhtenä keskeisenä huomiona oli, että maakuntaan tarvitaan luovien alojen yritysneuvoja, joka voi samalla toimia eri alojen yhteensaattajana ja siten edistää B2B-kauppaa. Business Joensuun tavoitteena on vastata tähän tarpeeseen.

Tiina Moisala
aluekehitysasiantuntija
Pohjois-Karjalan maakuntaliitto

+15,5

Ammattiosaaja Vietnamista

Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä Riveria sekä Business Joensuu osallistuvat Education Finlandin järjestämään koulutusvienninedistämismatkaan Vietnamiin huhtikuun lopussa. Matkaa on pohjustettu yhteistyössä maakuntaliiton sekä pohjoiskarjalaisten kuntien ja kaupunkien kanssa. Ohjelman paikan päällä Vietnamissa ovat järjestäneet Business Finland, Education Finland ja Suomen Vietnamin-suurlähetystö.

Viralliseen ohjelmaan sisältyy tapaamisia Vietnamin ministeriöiden edustajien sekä paikallisten yritysten ja koulutusten järjestäjien kanssa, joissa käsitellään Vietnamin ja Suomen kahdenvälisiä suhteita. Vierailuiden tavoitteena on syventää suomalaisten ja vietnamilaisten organisaatioiden välistä yhteistyötä ammatillisessa koulutuksessa ja työperäisessä maahanmuutossa.

Lisäksi viralliseen ohjelmaan sisältyy sekä Hanoissa että Ho Chi Minh Cityssä järjestettävät ammatillisen koulutuksen foorumit, jotka esittelevät suomalaista ammatillisen koulutuksen järjestelmää sekä sen mahdollisuuksia suomalais-vietnamilaisessa koulutus- ja yritys yhteistyössä.

Riverialla on myös virallisen delegaation ohjelman lisäksi omia tapaamisia potentiaalisten yhteistyökumppaneiden kanssa. Näiden tapaamisten järjestelyissä on ollut apuna Business Finlandin paikalliset toimijat Vietnamissa.

- Tavoitteemme on hakea konkreettisia yhteistyökumppaneita Vietnamista, joka on yksi Suomen koulutusviennin kohdemaista. Yhteistyön avulla pyrimme löytämään ratkaisuja koulutus- ja työperäisellä maahanmuutolla Pohjois-Karjalan osaajapulaan erityisesti aloille, joilla on ollut suuria haasteita saada ammatillisesti osaavaa työvoimaa. Tarkoitus on, että tästä yhteistyöstä hyötyvät kaikki pohjoiskarjalaiset kunnat, kertoo matkan tavoitteista kuntayhtymän johtaja, rehtori **Esa Karvinen**.

Lisäksi matkan tavoitteena on selvittää mahdollisuuksia toteuttaa koulutusvientinä tutkintokoulutuksia.

- Koulutusviennillä voidaan järjestää suomalaista ammatillista tutkintokoulutusta Vietnamissa tai järjestää tilauskoulutuksena vietnamilaisille tutkintoja Pohjois-Karjalassa. Koulutusvienti avaa uusia mahdollisuuksia Riverialle ja Pohjois-Karjalalle, Esa Karvinen jatkaa.

Teemu Kokko
toimialajohtaja
Riveria

Betonista tehdään rakennusmaailman hyvis

Betonin valmistuksen ilmastopäästöt ovat korkeat, mutta Joensuuhun perustettu Carbonaide Oy kehittää nyt menetelmää, jossa tuotanto muuttuukin hiilinegatiiviseksi. Eli hiiltä sidotaan enemmän kuin sitä päästetään ilmakehään.

Yritys rakentaa parhaillaan maailman ensimmäistä hiilinegatiivisen betonin mahdollistavaa teollista pilot-tuotantolinjastoa Hollolaan.

- Tavoittemme on kaupallistaa teknologia, joka vähentää maailman käytetyimpien materiaalien hiilidioksidipäästöjä. Ilmaston kannalta on tärkeää, että rakennetusta ympäristöstämme tulee hiilinielu, toteaa Carbonaiden toimitusjohtaja **Tapio Vehmas**.

Uuden yrityksen visiona on käynnistää kymmenen tuotantoyksikköä Pohjoismaissa vuoteen 2026 mennessä. Lisäksi tavoitteena on sitoa vuosittain noin 500 miljoonaa tonnia hiilidioksidia vuoteen 2050 mennessä, mikä vastaa 10–20 prosenttia betonin maailmanmarkkinoista. Carbonaiden menetelmä perustuu hiilidioksidin kivettämiseen betonituotteisiin. Teknologia mahdollistaa hiilidioksidipäästöjen puolittamisen tavanomaisten betonituotteiden valmistukseen verrattuna tuotannossa tarvittavan pienemmän sementtimäärän ja hiilidioksidin kivettymisen ansiosta.

Start Up Joensuulta 100 000 euron rahoitus

Yritys pystyy toteuttamaan tehdasmittakaavan automatisoidun pilot-tuotantolinjansa Lakan Betonilta, Vantaan Energialta, Start Up -rahasto Joensuulta, VTT:ltä sekä Business Finlandilta saamansa rahoituksen avulla. Yritys keräsi pilotin laitteistoon kaikkiaan 1,8 miljoonan euron rahoituksen. Start Up Joensuun myöntämä rahoitus on 100 000 euroa.

- Näemme tämän mullistavana teknologiana, jolla betonituotteiden valmistaminen ei ole enää rakennusmaailman pahis, vaan siitä saadaan osaltaan vihreää siirtymää tukeva tulevaisuuden rakennusmateriaali. Uskomme tämänkaltaiselle teknologialle olevan globaalisti suurta tarvetta ja sen myötä Carbonaidella on aidosti mahdollisuus vahvaan kasvuun, kertoo Fund Manager & Growth Coach **Kari Pulkkinen** Start Up -rahasto Joensuusta.

Start Up -rahasto Joensuu auttaa starttivaiheen yrityksiä kasvamaan, työllistämään ja kansainvälistymään. Rahasto koostuu Joensuun kaupungin ja yksityisten sijoittajien pääomasta. Rahastoa hallinnoi Business Joensuun tytäryhtiö Joensuun Startup Kehitys Oy. Rahaston pääoma on 2,5 miljoonaa euroa ja tyyppillinen sijoitus 50 000–200 000 euroa.

Merkittävää kasvua edelleen kivi- ja kaivannaisalalla

Kiven leikkaamisen ja muotoilun toimialan liikevaihto jatkoi vahvaa kehityskulkua. Edelliseen vuoteen verrattuna liikevaihto kasvoi 4,7 miljoonaa euroa eli 31 prosenttia. Vientiliikevaihdon kasvua tuli vuoden 2021 loppupuoliskon vertailujaksoon noin 39 %.

+31,0

Tulikiven ja NunnaUunin liiketoiminnot ovat vahvistuneet merkittävästi, kun tulisijojen kysyntä on energiamarkkinoiden muutoksen seurauksena kasvanut voimakkaasti Euroopassa. Tulikivi Oy on varaavien tulisijojen markkinajohtaja maailmassa. Sen liikevaihto nousi viime vuonna 44 miljoonaan euroon.

Kaivostoiminnassa ja louhinnassa nähtiin niin ikään positiivista jatkoa aiempiin kasvulukuihin. Pampalon kultakaivoksen toiminta on hyvässä iskussa, minkä seurauksena koko toimialan liiketoiminnan kasvuluku vuoden 2021 tilanteeseen verrattuna oli 28 %. Pampalossa kullantuotantoa on pystytty nostamaan voimakkaasti ja samaan aikaan maailmanmarkkinahinnat ovat olleet liiketoiminnan kannalta suotuisia.

Endominex Finland on kohdistanut merkittäviä panoksia myös kairauksiin ja malmpotentiaalin selvittämiseen Karjalan kultalinjalla.

Maarit Siitonen

*elinkeino- ja innovaatioasiantuntija
Pohjois-Karjalan maakuntaliitto*

Critical Raw Materials Act korostaa kiertotalouden merkitystä

Euroopan komission maaliskuussa julkistettu kriittisiä raaka-aineita koskeva säädös, Critical Raw Materials Act, on tärkeä vihreän siirtymän sekä Suomen ja EU:n huoltovarmuuden kannalta.

Tällä hetkellä Eurooppa tuottaa kriittisistä raaka-aineista, esimerkiksi harvinaiset maametallit, vain kolme prosenttia, mutta kuluttaa niitä 20 prosenttia. Säädöksen strategisena tavoitteena on vuoteen 2030 mennessä kasvattaa tuotantomääriä kestäväällä tavalla ja lisätä merkittävästi kierrätettyjen raaka-aineiden määrää.

Critical Raw Materials Act korostaa strategisten kumppaneiden ja arvoverkostojen merkitystä kaivannaisalalla. Säädöksen keskeisiä tavoitteita ovat kaivannaisjätteiden hyödyntäminen raaka-ainelähteinä sekä kierrätettävyyden lisääminen tutkimuksen ja innovaatioiden kautta.

Suomelle ja Pohjois-Karjalalle EU-komission linjaus tarkoittaa vahvaa selkänjojaa GTK Mintecin kehittämislle. Outokumpuun muodostunut laboratorio- ja koelaitoskokonaisuus tarjoaa jatkossa yhä vahvemmin ratkaisuja eurooppalaiseen raaka-ainehuoltoon kiertotalouden ja kaivostoiminnan kestävien ratkaisujen kautta.

Maarit Siitonen

*elinkeino- ja innovaatioasiantuntija
Pohjois-Karjalan maakuntaliitto*

Maailmantilanteeseen nähden hyvät odotukset

Kontiolahden, Liperin ja Outokummun elinkeinoyhtiöt kertoivat viime syksyn Trendeissä useista teollisuusinvestoinneista. Vuoden loppua kohti mentäessä teollisuuden vauhti alkoi hiipua Kontiolahtea lukuun ottamatta. Kysyimme ajatuksia viime vuodesta ja kuluvan vuoden näkymistä toimitusjohtajilta **Juuso Hiedalta** (Outokummun seudun teollisuuskyly Oy), **Mika Hyttiseltä** (Lipertek Oy) ja **Annu Räsäselältä** (Kontionloikka Oy).

Jatkuiko teollisuuden vahva kasvu kehittämissyhtiösi toimialueella myös vuoden 2022 toisella puolikkaalla?

JH: Outokummun teollisuudessa liikevaihdon kasvu hidastui varsin selkeästi kolmannella vuosineljänneksellä ja kääntyi laskuun neljännellä vuosineljänneksellä.

MH: Liperissä teollisuuden liikevaihdot kokonaisuudessaan jatkoivat vahvaa kasvua myös toisella vuosipuoliskolla. Puutuoteteollisuuden yrityksillä liikevaihdot kääntyivät laskusuuntaiseksi, mikä johtui globaalin ja kotimaisen kysynnän vähenemisestä sekä puutuotteiden hintatasojen selkeästä korjausliikkeestä takaisin kohti normaaleja hintatasoja.

AR: Kontiolahden alueella teollisuuden liikevaihto jatkoi kasvua vuoden 2022 toisella puolikkaalla. Kasvuvauhti oli yllätyksellisen hyvä, kun kasvun kaulaa edelliseen vuoteen nähden pidennettiin liki 30 prosenttia.

Teillä jokaisella oli isoja ja pienempiä teollisuusinvestointeja menossa syksyllä 2022, miten ne ovat edenneet?

JH: Outokummussa investoidaan yhä ja mm. oma syksyllä 2022 suunnittelussa ollut asiakashankkeemme toinen vaihe käynnistyy nyt keväällä 2023. Meidän oma investointihankkeemme pelkästään tiloihin ja rakenteisiin on hieman yli 1,5 miljoonaa euroa ja lisäksi tulevat asiakkaan omat laite- ja koneinvestoinnit useampien miljoonien arvosta. Hanke lisää teollisia työpaikkoja parilla kymmenellä lähivuosina. Samalla yrityksen oma liikevaihto LTS:n mukaan kasvaa kymmenillä miljoonilla euroilla vuodessa.

Yksittäisiä laajennushankkeita on yhä suunnittelussa useammalla asiakkaalla ja jännityksellä odotamme myös sitä, miten Hautalammen akkuminaeralikaivoksen asiat etenevät mm. lupaprosessin ja mahdollisen kaivostoiminnan käynnistymisen osalta.

MH: Liperissä toteutui viime vuonna neljä merkittävämpää teollisuuden investointia. Niiden rakentamispäätökset ja aloitukset oli tehty ennen Venäjän hyökkäyssotaa ja hankkeet vietiin suunnitellusti ja onnistuneesti loppuun saakka. Sodan alettua investointien kysyntä ja suunnittelu on ollut aiempaan nähden huomattavasti vähäisempää ja jo muutamat suunnitteluvaiheessa olleet investoinnit ovat ottaneet aikalisää.

AR: Kontiolahdella yritykset ovat toteuttaneet investointisuunnitelmaansa syksyn 2022 suunnitelman mukaisesti ja tämä näkyy henkilöstön ja liikevaihdon kasvuna. Jaaman yritysalueella toimivan elektroniikka- ja johdinsarjatuotantoa tekevän Jotwire Oy:n 3 000 neliömetrin tilalaajennus valmistui vuodenvaihteessa ja kasvaneen tuotannon vaikutukset tullaan näkemään vuoden 2023 puolella. Uusia työpaikkoja tulee syntymään noin 20–30 henkilötyövuotta. Teolliset työpaikat Kontiolahdella ovat edelleen jatkaneet kasvua edelliseen vuoteen verrattuna.

Minkä asian haluaisit nostaa toimialueesi talouden kehityksestä vuoden 2022 toiselta puolikkaalta?

JH: Vuodesta 2020 lähtien vahvana yhtämittaisesti jatkunut liikevaihdon kasvu kääntyi nyt lievään laskuun. En ole tästä vielä kovin huolissani, sillä osa yrityksistä ottaa tietoisesti happea maailmantilanteen ollessa turbulenti ja rahoituskulujen laukatessa vahvassa kasvussa.

MH: Liperissä teknologiateollisuustoimialan yrityksillä, varsinkin kone- ja laitevalmistusketjuissa olevilla yrityksillä tilauskannat ovat säilyneet vahvoina, tarjouspyyntöjä tulee hyvin edelleen ja näkymät tuleville ajoille ovat varsin positiivisia. Muutoin teollisuuden tilanne on kaksijakoinen, osalla yrityksistä toimintavolyymit ovat hyvällä tasolla ja näkymät ovat varsin positiivisia. Osalla yrityksistä yleisesti noussut hintataso ja loppukuluttajakäyttäytymisen muutos näkyvät tilauskannassa jo hienoisena laskuna.

AR: Terveysteknologiavalmistaja Medisize Oy:n liiketoiminnassa on jatkunut vuoden 2022 ajan 10 % kasvuvauhti. Yhtiön Kontiolahden alueen toimintojen liikevaihto on ylittänyt 100 miljoonaa euroa ja yhtiö työllistää reilut 700 henkilöä Kontiolahdella.

Miten alueesi yritykset ovat selvinneet energian hinnan noususta ja yleisestä hintojen kallistumisesta?

JH: Toistaiseksi melko hyvin – hampaiden kiristelyä ja hintojen tarkastuksia se on tietysti vaatinut. Kasvunvaraa em. kustannuksissa ei enää ole – pikemmin päinvastoin.

MH: Osa yrityksistä on onnistunut siirtämään kustannusten nousun merkittävässä määrin hintoihinsa, sekä tehnyt samalla onnistuneita toimintaprosessien kehitystoimia. Päivittäistavarakauppojen liikevaihdot ovat kasvaneet yleisen hintatasojen nousun vaikutuksesta, mutta kuluttajat ovat siirtyneet halvempiin tuotteisiin. Erikoistavarakaupan kysynnässä osalla yrityksistä tilanne on säilynyt hyvällä tasolla ja osalla yrityksistä on havaittavissa kysynnän laskua.

AR: Iso osa tuotannollisia yrityksiä on onnistunut tekemään hintatarkistuksia tuotteisiinsa, mutta palvelualalla tämä ei ole ollut yhtä helppoa. Hintojen nousu on vaikeuttanut pienten palvelualan yritysten toimintaa ja niukentanut pienyrityttäjien toimeentuloa. Kuitenkaan lopettaneiden yritysten määrä ei ole Kontiolahdella kasvanut, vaan yritysten nettolisäyksessä nähtiin lähes 50 % kasvu viime vuoden aikana.

Millainen tuntuma on tämän vuoden kehityksestä?

JH: Maailmantilanteeseen nähden hyvä – yritykset ovat hyvässä kunnossa niin liiketoiminnallisesti kuin taseen puolesta. Julkisen rakentamisen hankkeita on yhä käynnissä aika mukavasti: tulossa uusi sote- ja pelastusasema, yksityisin varoin rakennettavaa palveluyksikköä ikäihmisille keskustaan jne. Näiden lisäksi GTK Mintecin yli 50 miljoonan euron kehittämissuunnitelma teollisuuskylässä ja mm. Hautalammen kaivoshanke kaivosteollisuuden puolella pitävät mukavasti elinvoimaa yllä.

MH: Liperissä yleisnäkyä on kaksijakoinen, kuitenkin vielä kokonaisuutena positiivisviritteinen. Pääosalla yrityksistä tilauskannat ja näkymät ovat edelleen hyvällä tasolla ja valitsevaan tilanteeseen on sopeuduttu varsin hyvin. Tietyillä yrityksillä alkaa olla kuitenkin jo haasteita, varsinkin rakennussektorin yrityksillä tilanne on heikentynyt merkittävästi ja näkyä tulevista ajoista on todella huono.

AR: Yritykset Kontiolahdella ennakoivat tuotannollisilla aloilla kohtuullisen hyvää toimintavuotta. Henkilöstöä ei tulla juurikaan rekrytoimaan lisää, mutta toiminnan laajuus pysyy samalla tasolla. Palvelujen ja kaupan sektoreilla kysyntä on ollut hiipumaan päin ja samoin ennakoidaan jatkuvan ainakin vuoden 2023 ensimmäisen puolivuotiskauden ajan.

Jos saisit esittää yhden toiveen tulevalle maan hallitukselle, mitä toivoisit?

JH: Itä-Suomen erityisaseman huomioimista muuttuneessa maailmantilanteessa – pidän tätä ns. kattokäsitteenä laajemmalle joukolle toimenpiteitä tai toimenpideohjelmalle, jolla varmistetaan Itä-Suomen kehittyminen muun Suomen vauhdissa nyt ja tulevaisuudessa. Se on samalla turvallisuuspolitiikka!

MH: Itä-Suomen haasteet ja asema muuttuneessa maailmantilanteessa on tunnistettava ja huomioitava. Aluepoliittisissa linjauksissa muuttuneen tilanteen tuomat haasteet ja rajoitteet on kompensoitava erityistoimien ja tukien avulla, jotta Itä-Suomen kilpailukyky ja elinvoima säilyvät.

AR: Itä-Suomen kehittämissuunnitelman käytännön toimenpiteet tulee saada liikkeelle ja rahoitus täytyy kohdentaa alueellemme siten, että se mahdollistaa yritysten kasvun ja vahvemman työllisyyden. Myös suuryrityksien tulee voida saada tässä erityistilanteessa tukea, joka mahdollistaa kasvun ja työllisyyden kehittymisen myönteisesti.

Sami Tolvanen
viestintäpäällikkö
Pohjois-Karjalan maakuntaliitto

Koneiden ja laitteiden kysyntä säilynyt ennakoitua parempana

Teknoliateollisuudessa tärkeimmät tunnusluvut noudattelivat vuoden 2022 lopussa pääosin tuttua kaavaa. Liikevaihdon kautta tarkasteltuna Joensuun seudulle keskittynyt muovituotteiden valmistus kehittyi edelleen tasaisen vahvasti. Toimialan kasvu oli lähes 19 prosenttia. Vientiliikevaihto kehittyi 31 prosentilla eli noin 22 miljoonalla eurolla verrattuna edellisen vuoden vastaavaan ajanjaksoon.

Metalliteollisuudessa trendikehitys oli melko samansuuntaista. Koneiden ja laitteiden valmistuksessa liikevaihto kasvoi 29 miljoonalla eurolla (+12,5 %). Tärkeimmillä yrityksillä ovat edelleen vahvat tilauskirjat, jotka antavat puskuria eteenpäin. Kokonaisuutena toimialan kehitysnäkökulma on edelleen vaikeasti ennustettavissa. Kysyntätilanteen heikkeneminen on kuitenkin kansallisesti ollut maltillisempaa, mitä ennakkoon on arvioitu.

Kokonaisuutena metalliteollisuuden vienti kasvoi kansallisesti Suomessa +14,5 % aiemmasta tarkastelujaksosta. Pohjois-Karjalassa viennin kasvu oli 9,2 %, eli kansallisesta tasosta jäätin jonkin verran. Metallituotteiden osalta vientiliikevaihto kasvoi noin kaksi miljoonaa euroa (+2,7 %), kun kansallisesti kasvua tuli 6,4 %.

Sähkötekniisten laitteiden valmistuksen liikevaihto kehittyi mukavat kymmenen prosenttia edellisen vuoden vertailujaksosta. Trendikehitys on linjassa kansallisen tilanteen kanssa, jossa elektroniikka- ja sähköteollisuus on saanut hyvin uusia tilauksia ja alan liikevaihdon ennustetaan kehittyvän positiivisesti.

Maarit Siitonen

*elinkeino- ja innovaatioasiantuntija
Pohjois-Karjalan maakuntaliitto*

+18,9 muovi
+9,7 metalli

Viennistä ei riemunkiljahduksia, puujalka notkahti

Teollisuuden vienti kasvoi 7,5 prosenttia loppuvuodesta 2022. Normaalisti se olisi ihan hyvä lukema, mutta näinä korkean inflaation aikoina henkseleitä ei voi paukutella. Kasvu jäi selvästi koko maan vauhdista.

Heikokkoon kehitykseen on ainakin kaksi syytä: Venäjän viennin menettäminen sekä puutuotteiden ja sahatavaran viennin raju notkahdus loppuvuodesta 2022.

Maakunnan viennistä noin kymmenen prosenttia on tullut Venäjältä. Tälle Venäjän menetetulle markkinalle yritykset ovat nyt ansiokkaasti hakeneet korvaavia markkinoita muualta.

Sahatavaran kysyntä on ollut pitkään korkealla tasolla. Nyt vuoden viimeisellä neljänneksellä koettiin raju pudotus.

Muoviteollisuus ja kiviteollisuus ovat tämänkertaisen talouskatsauksen valopilkkuja. Molempien alojen vienti otti huiman kasvuloikan vuoden 2022 toisella vuosipuoliskolla. Molempien alojen kasvu vain kiihtyi loppuvuotta kohti.

Seutukunnittain nähtiin vahvaa kahtiajakautumista. Joensuun seudun vienti kasvoi muovin ja metallin vetämänä, sen sijaan Pielisen Karjalan ja Keski-Karjalan vienti kyykkäsi metsäteollisuuden saha- ja puutuotteiden notkahduksen myötä.

Jarno Turunen
yhteyspäällikkö

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto

Vienti Pohjois-Karjalassa	Liikevaihto 1 000 €		Muutos	
	7.-12.2021	7.-12.2022	1 000 €	%
237 Kiven leikkaaminen, muotoilu ja viim	8 368	11 616	3 248	38,8
222 Muovituotteiden valmistus	68 906	90 543	21 638	31,4
24-30+33 Metalliteollisuus	246 853	269 448	22 596	9,2
C Teollisuus	667 346	717 713	50 366	7,5
25 Metallituotteiden valmistus	72 748	74 719	1 972	2,7
16+310 Puutuote- ja huonekaluteollisuus	145 019	120 166	-24 853	-17,1
161 Puun sahaus, höyläys ja kyllästys	128 347	105 448	-22 899	-17,8

Epävarmuus painoi vahvasti pk-yritysten suhdanneodotuksia

Viime vuoden poikkeuksellinen maailmanlaajuinen tilanne heijastui suoraan myös meidän pk-yritysten näkymiin lähiajan suhdannekehityksestä. Kevään pk-yritysbarometrissa yritysten suhdanneodotuksia ja investointiaikeita kuvaavat saldoluvut pysyivät vahvasti negatiivisina. Lähes puolet pohjois-karjalaisista pk-yrityksistä arvioi suhdanteiden kuitenkin pysyvän samana.

Pohjois-Karjalan pk-yrittäjien yleiset suhdannenäkymät ovat jonkin verran valtakunnallista keskiarvoa heikommät. Yrittäjien näkemys investointien arvon kehityksestä on myös lähialueita negatiivisempi. Pk-yritykset arvioivat vähentävänsä investointejaan merkittävästi lähiaikoina. Kaikilla päätoimialoilla on enemmän investointejaan vähentäviä yrityksiä kuin niitä, joissa investoinnit lisääntyvät. Pitkään kestänyt trendinomainen lasku pk-yritysten kasvuhakuisuudessa valitettavasti jatkuu. Tämä on selvästi nähtävissä sekä kasvua tavoittelevien että voimakkaasti kasvuhakuisien yritysten määrissä.

Myönteistä on, että synkistä pilvistä huolimatta suuri joukko pk-yrityksiä aikoo pitää kiinni nykyisestä henkilöstöstään. Pohjois-karjalaisista Pk-yrityksistä 12 prosenttia aikoo vielä lisätä henkilökunnan määrää.

Odotukset kannattavuudesta ovat heikentyneet voimakkaasti, ja kannattavuusodotusten saldoluku pysyi syksyn jo valmiiksi ne-

gatiivisella tasolla. Huolestuttavaa on, että syksystä pienempi määrä pk-yrityksistä odottaa liikevaihdon kasvavan seuraavan vuoden aikana ja lähes yhtä moni odottaa sen kutistuvan. Nyt liikevaihdon kasvua odottaa 23 prosenttia maakunnan yrityksistä.

Maaikun meno muuttuu vauhdilla ja maaliskuinen Yrittäjägallup kertoi merkkejä pk-yritysten paremmasta tilanteesta. Yli puolet yrityksistä arvioi, että taloudellinen tilanne on joko erittäin hyvä (17 %) tai melko hyvä (36 %). Kuitenkin 15 prosenttia yrityksistä kokee tilanteensa joko melko huonoksi (11 %) tai erittäin huonoksi (4 %).

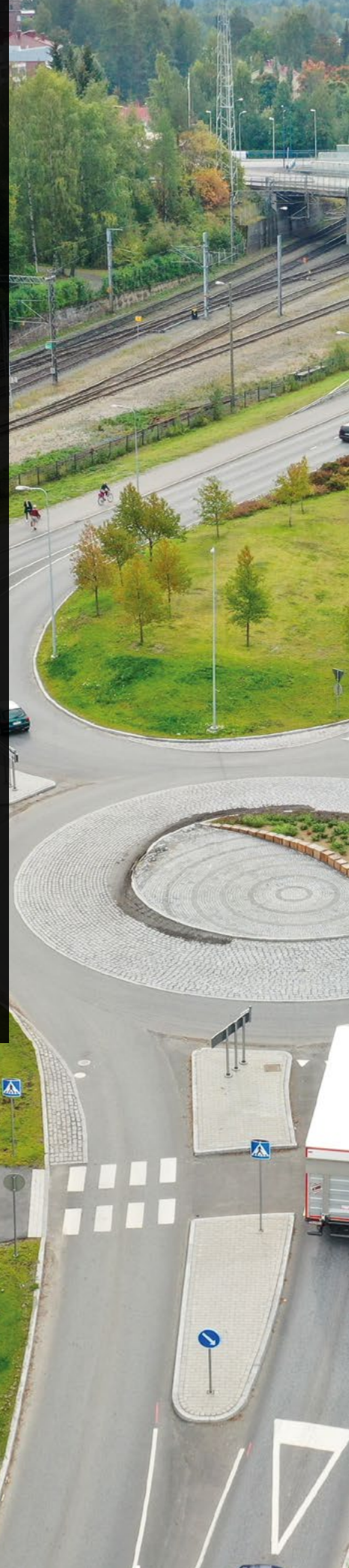
Inflaatio nostaa kustannuksia ja vaikuttaa yrityksiin. Yrityksistä yli 40 prosenttia kertoo nostaneensa hintojaan ja lähes saman verran kertoo kannattavuuden heikentyneen. Inflaation vaikutukset ovat kovimpia teollisuudessa, rakentamisessa ja kaupassa.

Suomi tarvitsee kipeästi kilpailukykyä, kasvua ja yrittäjyyttä talouden tervehdyttämiseen. Uuden hallituksen tuleekin huolehtia, että verotuksemme on kansainvälisesti kilpailukykyistä, riskinotosta palkitsevaa, omistajuuteen kannustavaa, johdonmukaista ja ennakoitavaa.

Merja Blomberg

toimitusjohtaja

Pohjois-Karjalan Yrittäjät ry

Hallitusohjelmaan vaikuttavia erityistoimia ja ratkaisuja liikennekysymyksiin

Suomen hallitusohjelman erityistoimet tulee kohdentaa pahiten Venäjän hyökkäyssodasta kärsineille maakunnille, jotka sijaitsevat Nato-ajan kriittisimmässä paikassa itärajalalla. Elinvoiman lisääminen ja alueen asuttuna pysyminen rajamaakunnissa ovat nyt turvallisuuskysymyksiä, ei vain aluepolitiikkaa. Suurten yritysten investointituki kannustimena mahdollistaisi jopa 1 200 uutta työpaikkaa maakuntaamme.

Yrityksillä on kykyä ja halua toteuttaa investointeja alueelle, mutta ne kilpailevat usein oman yhtiön sisällä investointien sijoittumisesta. Isojen yritysten investoinnit toisivat alihankintaan merkittäviä mahdollisuuksia pk-sektorille.

Pohjoiskarjalaiset yritykset ovat menettäneet Venäjän-tavarakaupassa vuositason noin 130 miljoonaa euroa liikevaihtoa. Palvelupuolella matkailu Venäjältä maakuntaan on loppunut. Tämä tarkoittaa noin 1 300 työpaikkaa pelkästään teollisuudessa.

Vaikka korvaavia markkinoita on löydetty yritysten tuotteille, tuotanto-

kustannusten rajua nousua ei ole voitu siirtää hintoihin. Kiihtynyt inflaatio ja korkojen nousu ovat nostaneet merkittävästi investointirahan hintaa. Vaikutukset alueen pk-yrityksien investointeihin ovat olleet merkittävät.

Isojen yritysten toimitusketjuja yrittään siirtää mm. Kiinasta Eurooppaan. Tämä luo uusia mahdollisuuksia pk-yrityksille, erityisesti jos suurten yritysten investointeja saadaan alueelle.

Pohjois- ja Etelä-Karjalan kauppamarit ovat tehneet aloitteen hallitusohjelmaan Investointituesta isoille yrityksille, ja tuen suuruus olisi suurimmillaan 20 %. Tavoitteena on saada näihin maakuntiin yhteensä kaksi miljardia euroa tuotannollisia investointeja seuraavien viiden vuoden aikana. Yritykset valitsevat investointipaikakseen liiketoimintansa kannalta kilpailukykyisimmän alueen, joka pystyy tuomaan myös kilpailuetua. Isojen yritysten ja Suomessa toimivien kansainvälisesti omistettujen yritysten investoinneista tulisi tehdä kannattavampia ja houkuttelevampia Karjalaan kuin ulkomaille.

Toimivat liikenneyhteydet ovat elinkeinotoiminnan perusedellytys. Logistiset haasteet ovat vaikuttaneet tähän mennessä erityisesti Saimaan kanavaa aiemmin hyödyntäneiden yritysten toimintaan lisäten merkittävästi logistiikkakustannuksia. Tätä juttua kirjoittaessani on tullut juuri tieto Karjalan radan sillanrakentamisesta uhkaavasta jopa vuoden kestävästä liikennekatkoksesta tavara- ja matkustajaliikenteeseen. Tällainen uhka on kriittinen mm. metsäbiotoimialalle.

Uuden eduskunnan on saatava pikaisesti varmistettua lentoliikenteen jatkuminen huhtikuun 2024 jälkeen. Eikä tässä valitettavasti vielä kaikki. Vuositain maakunnassamme on syntynyt 40 miljoonaa tienkorjausvelkaa. Tiet on korjattava. Näihin keskeisiin liikenneyhteyksiin on vaikutettava yhdessä juuri nyt, kun hallitusohjelmaa taataan ja uusi eduskunta on aloittanut päätösten tekemisen.

Antti Toivanen
toimitusjohtaja

Pohjois-Karjalan kauppamari

Julkaisija: Pohjois-Karjalan maakuntaliitto

Päätoimittaja: Sami Tolvanen

Graafinen suunnittelu ja taitto: Laura Jussila

Aineistojen käsittely, taulukot ja kuvat: Kimmo Niirinen

Tilastoaineisto: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

Kuvat: Kannet Ninka Reittu, Mitja Piipponen s. 2, 12, Joensuun Kaupunki/Lev Karavanov s. 4-5, Pixabay s. 6-7, 14-15, Eetu Ahlberg s. 8-9, Sami Tolvanen s. 9, Lev Karavanov s. 10-11, Sirkka-Liisa Salmela s. 16-17, Jouko Piipponen s. 18-19, Jarno Artika s. 20-21, 26-27, kuviasuomesta.fi/Joona Kotilainen s. 22-23, Abloy/Johanna Kokkola s. 24-25

Painatus: Grano

Painosmäärä: 1 100 kpl

Ilmestyminen: kaksi kertaa vuodessa